

Η γνώση του Θεού επιτυγχάνεται με την αγάπη προς Αυτόν (Χριστόφορος Παπαδόπουλος, Θεολόγος)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Ειπώθηκε ήδη ότι το αγαθό ταυτίζεται με τον Θεό, επομένως και η γνώση του ταυτίζεται με την γνώση του Θεού κι επειδή ο Θεός δεν είναι ιδέα, αλλά πρόσωπο, έτσι και η γνώση Του πραγματοποιείται με την προσωπική κοινωνία μαζί Του. Η γνώση του Θεού επιτυγχάνεται με την αγάπη προς Αυτόν. Όσο περισσότερο αγαπάει ο άνθρωπος τον Θεό, τόσο περισσότερο Τον γνωρίζει και αυτή η γνώση του Θεού γίνεται πάλι αγάπη [397]. Όπως ολοκληρωτικά αγαπάει ο Θεός τον άνθρωπο, έτσι θέλει να Τον αγαπήσει και ο άνθρωπος. Αυτό εκφράζεται με την πρώτη εντολή: «αγαπήσεις Κύριον τον Θεόν σου εν όλη τη καρδιά σου και εν όλη τη ψυχή σου και εν όλη τη διανοία σου» [398]. Καλείται να αγαπήσει ο άνθρωπος τον Θεό με όλες τις ψυχοσωματικές λειτουργίες του, με ο, τι συνιστά τον άνθρωπο.

Ο τρόπος να προκόψει ο άνθρωπος στην αγάπη του Θεού είναι να τηρήσει τις εντολές Του [399]. Η προκοπή όμως στην αγάπη του Θεού τελείται σταδιακά με σκληρές δοκιμασίες. Αυτό οφείλεται στην αδυναμία του ανθρώπου να αγαπήσει αληθινά, διότι κινούμενος στην πτωτική κατάσταση, όπου βασιλεύουν τα πάθη, απαιτείται να απειληθεί και να νικηθεί η φιλαυτία του. Οι δοκιμασίες, οι θλίψεις και οι πειρασμοί δοκιμάζουν την ελευθερία του ανθρώπου αν θα παραμείνει τελικά στην αγάπη του Θεού ή του εαυτού του. Ο Χριστός λέει ότι, όποιος θέλει να τον ακολουθήσει, θα πρέπει να απαρνηθεί τον εαυτό του. Αυτό πάλι, δεν σημαίνει ότι θα πάψει να τον αγαπά (τον εαυτό του), αλλά ότι, αν θέλει να αγαπήσει αληθινά τον εαυτό του, θα πρέπει να τον απαρνηθεί, να απαρνηθεί την «προς το σώμα εμπαθή και άλογο φιλία» [400], την φιλαυτία δηλαδή, τα πάθη και τις επιθυμίες που τον εγκλωβίζουν στον εαυτό του. Αυτό γίνεται μόνο με το άδειασμα του εαυτού και την ολοκληρωτική αυτοπροσφορά στον Θεό (κάτι το οποίο έκανε πρώτος ο Χριστός πάνω στον Σταυρό).

Ο Θεός δίνει και μία δεύτερη εντολή, που είναι εξ ίσου μεγάλη με την πρώτη. Αυτή είναι η αγάπη προς τον πλησίον. Το «αγαπήσεις τον πλησίον σου ως σεαυτόν» [401] σημαίνει πως υπάρχει η αγάπη προς τον εαυτό. Σε ηθικό επίπεδο σημαίνει να αγαπήσει ο άνθρωπος τον πλησίον του σαν η όπως τον εαυτό του, αλλά σε οντολογικό επίπεδο, στο οποίο κινείται η Χριστιανική Ηθική, σημαίνει να αγαπήσει τον πλησίον του ως εαυτό του. Να μην ξεχωρίζει πια τον πλησίον από τον εαυτό του, γιατί ο πλησίον είναι ο εν Χριστώ εαυτός του [402]. Επίσης, δεν μπορεί να

νοηθεί αγάπη στον Θεό, χωρίς την αγάπη προς τον πλησίον [403] και το αντίστροφο, δεν μπορεί να αγαπάει κάποιος τον πλησίον, χωρίς να αγαπάει τον Θεό. Αυτά τα δύο «πηγαίνουν πάντα μαζί» , κάτι το οποίο θα εξηγήσουμε αργότερα.

Κατά τον Γεώργιο Μαντζαρίδη, διακρίνονται τρία είδη αγάπης: α) Η ιδιοτελής, β) η φυσική και γ) η ανιδιοτελής. Στο πρώτο είδος, ο άνθρωπος δεν αγαπάει αν δεν ελπίζει να ανταποδοθεί η αγάπη του. Ανταπόδοση εννοείται το χρήμα, η δόξα, η ηδονή, η κοινωνική αναγνώριση, ακόμα και η προσωπική ψυχολογική ικανοποίηση [405]. Το κίνητρο αυτής της αγάπης, όσο κι αν φαίνεται μεγάλη κι ανιδιοτελής, είναι το συμφέρον, έτσι δεν παύει να είναι ατελής. Στο δεύτερο είδος, ο άνθρωπος αγαπάει λόγω φυσικής συμπάθειας, όπως οι γονείς αγαπούν τα παιδιά κ.ο.κ., το οποίο είναι κι αυτό ατελές. Στο τρίτο είδος της αγάπης, ο άνθρωπος αγαπάει χωρίς κανένα ιδιαίτερο συμφέρον, η αγάπη του είναι τέλεια και πηγάζει απ' τον Θεό ή την αρετή [406].

Στα πρώτα πνευματικά στάδια που ο άνθρωπος κινείται από ιδιοτέλεια, πριν την απόκτηση της αγάπης στον Θεό, προηγείται ο φόβος [407]. Ο Χριστιανισμός επικρίνεται έντονα γιατί ο φόβος λειτουργεί ως ετερόνομο στοιχείο. Για την Χριστιανική Ηθική όμως που, όπως είπαμε έχει δυναμικό χαρακτήρα, ο φόβος του Θεού είναι απαραίτητος για την μετάβαση από την ιδιοτέλεια στην ανιδιοτέλεια, η

οποία χαρακτηρίζει την ηθική αυτονομία. Ο εμπαθής άνθρωπος δεν μπορεί να αγαπήσει τον Θεό με όλο του το είναι, αφού ο νους του κλίνει προς τα πάθη του. Η κάθαρση από τα πάθη και η προκοπή στην αγάπη πραγματοποιούνται με τον φόβο [408]. Σ' αυτό το στάδιο, ο άνθρωπος ετερονομείται, αλλά με τρόπο παιδαγωγικό, έτσι ώστε να αποκτήσει την τέλεια κι ανιδιοτελή αγάπη, η οποία «έξω βάλλει τον φόβον» [409]. Πρώτα ο άνθρωπος τηρεί το νόμο του Θεού από φόβο κι ύστερα από αγάπη [410]. Έτσι αποκτά τον τέλειο φόβο, ο οποίος αποτελεί καρπό της παρουσίας της χάριτος και, αντί να ετερονομεί τον άνθρωπο, τον ελευθερώνει από κάθε γήινο φόβο [411]. Ο φόβος, απ' τον οποίο πρέπει πρώτα να απαλλαγεί ο άνθρωπος είναι αυτός του θανάτου. Όσο υπάρχει αυτός ο φόβος, ο άνθρωπος θα κινείται με ιδιοτέλεια και θα αμαρτάνει. Μόνο με την υπέρβασή του θα μπορέσει να υπάρξει ανιδιοτέλεια. Με την πίστη στον Χριστό και την ελπίδα της αναστάσεως, αλλάζει η προοπτική του θανάτου. Ο άνθρωπος πλέον δεν τον φοβάται, τον στήνει απέναντί του και τον αντιμετωπίζει με το θάρρος και τη γενναιότητα που απέκτησε με την νίκη του Χριστού επί του θανάτου. Γι αυτό, η πηγή της αληθινής, τέλειας και ανιδιοτελούς αγάπης είναι ο Θεός. Αληθινή αγάπη δεν μπορεί να υπάρξει μακριά απ' τον Θεό, γιατί Αυτός είναι ο Μόνος Αθάνατος, Αιώνιος και πραγματικά απόλυτα Ελεύθερος.

[Διαβάστε ολόκληρη τη μελέτη εδώ](#)

Παραπομπές:

397. Ο.π. Βλ. και Γρηγορίου Νύσσης, Περί ψυχής και αναστάσεως, PG 46, 96C, «η δε γνώσις αγάπη γίνεται».

398. Ματθ. 22, 37.

399. Ιω. 14, 21.

400. Μαξίμου Ομολογητού, Κεφάλαια περί αγάπης, 3,8,PG 90, 1020A.

401. Ματθ. 22, 38.

402. Γεωργίου Μαντζαρίδη, Ο.π., σ. 234.

403. «εάν τις είπη ότι αγαπώ τον Θεόν, και τον αδελφόν αυτού μισή, ψεύστης εστί». Α' Ιω. 4, 20.

404. «ο αγαπών τον Κύριον, τον αδελφόν αυτού προηγάπησεν. Απόδειξις γαρ του προτέρου το δεύτερον». Αββά Δωροθέου, Διδασκαλία 4,1, PG 88, 1157D.

405. Παρατηρείται ότι ο άνθρωπος, πολλές φορές, λόγω χαμηλής αυτοεκτίμησης, παρουσιάζει μία μορφή αγάπης προς κάτι, μόνο και μόνο για προσωπική αυτοβεβαίωση (ότιείναι «κάτι»).

406. Βλ. Μαντζαρίδη, Ο.π., σ. 235.

407. Ο.π, σ. 233

408. Ο.π.

409. Α' Ιω. 4, 18.

410. «Είπεν ο Αββάς Αντώνιος, εγώ ουκέτι φοβούμαι τον Θεόν, αλλ' αγαπώ αυτόν· η γαρ αγάπη έξω βάλλει τον φόβον».

411. Μαντζαρίδη, Ο.π., σ. 233.